

MACULA (IV.)

Regény

BRASNYÓ ISTVÁN

És most a pohár falának vékony, elhaló csendülése, finom tárgy koccanhatott hozzá, de mintha csupán röptében érintette volna — kézelőgomb? egy, a levegőn átsuhanó hajtú? —, mindenesetre itt az idő, megint csak vacsorálnom kell.

Az asztal körül nehezen bontakoznak ki a mozdulatok, illetve törtenik valami ilyen irányú kísérlet a tehetősebb rokonok részéről — a szegényebb rokonok többségében ennél nagyobb az önérzet; nos, hát én, teszem azt, a névrokon, miféle gondolattal emelem pufók orcámat ebbe a lámpafénybe? Még szerencse, hogy nem gyertyavilágba, mert az megzavarna, akár a dér alatt kikölt pillangót, s odalenne akkor tarka szárnyam, miként lebbenne föl a füstté enyésző hímpor a mennyezet felé, szinte a szemem láttára, talán még ábrázatomat is befutná halott színe! Hiába, mégiscsak őszi ez az este, ahogyan egy futó pillantással föl tudom mérni. . . Ő, ez az őszi társaság, melyet talán kissé többre is értékelek lényegbeli mivoltánál, emelem a szintjét, mintha zsilipet zárnék le, pedig nemsokára már így is fuldokolni kezdek tőle, ahogy elborít lélegzetének áramlása.

Fölhajtva egy pohárral valami hideget, amitől máris vacogni kezdek, mintha elindulna valaki a ház ingatag emeletén, és csupán az a kérdés, hogy létezik-e onnan lejárát? Lépcső vagy valami hasonló, csúszda, akármi, vagy csupán fogoly ábrándok vannak odafönn, rabságban sínylőddők, és csak a padlásablakon mászhatnak ki olykor a fogyatkozó holdvilágra, sütközni kicsikét, ha alkalmas szögben hullik alá a fénye és megfelelő időben. Igyekeznek tehát beilleszkedni, hogy magatartásuk kinek se legyen a terhére — mintha én magam azokat a küszöböket tartanám a hátamon, amelyeket eddig mint hívatlan vendég átléptem, s görnyedve feszülnék neki a súlynak: vagyis hát mit akarok én itt fölborítani — legföljebb azt a széket, amelyen ülök, s akkor, miután eltűntem az asztal alatt, a cipőkön tapiskálva megriadt kutyaként, se-

besen futhatnék a szabad levegőre, emlékeztetőül megbotolva még abban az átkozott küszöbben, amiről már szó esett.

Egyelőre csak bal kezem kisujját tartva el messzire a pohár fenekétől — honnan ily váratlanul ez a sutaság?

Mintha mélyen, legbelül önmagamban, egyszeriben háttal fordulnék, és ha végignézek magamon, furcsállkozást vált ki belőlem, hogy a nyakkendőm elől van.

Mert nyakkendőm van, eléggé hosszú és lifegő, s az ujjamon gyűrűt is látok, amit sietve veszek le a bal kezemről, és áthelyezem a jobbra, mintha a hátam mögött tenném, s eközben magam felé fordítva rápillantok a címerre is, a szántóvasra a gerlével, amit a gyűrű fejébe véstek. Vékony ujjaim vannak, s kicsiny, lakkozott körmeim akként csilannak meg, akár egy-egy halpikkely, s a tenyerem alig egy kicsikét sáros, a rovátkázásokban azonban jobban kivehető a föld feketéje.

Hogyan is eshetett ez meg velem?

Úgy volt, hogy a vonat egyáltalán nem lassított, pedig állomást sejtettem, zsongást és nyüzsgést, nótaszót, és kiszálláshoz készülődtem, valami olyan helyen, ahol egyetlen más leszálló sem akadt, csak én egyedül, s miután — érzésem szerint — a szerelvény túljutott azon a ponton, ahová én igyekeztem, felrántottam az ajtót, és kiléptem a sebesen száguldó semmibe; régi katonaszökevények történeteiből tudtam, hogy mozgó vonatszerelvényből való kiszálláskor az egyetlen valamirevaló akadály a levegőben a sürgőnypózna lehet, s a megfontolt ember mindig a póznának ugrik, mert így biztosan nem fog nekiütközni a következőnek, s a menetiránynak arccal kell repülni, így ugyanis sokkalta puhább a föld, ahová érkezni szándékozunk. Am nem így én: belevetődve a fejem körül háborgó levegőbe, az ismeretlen pályatest mellett csak utóbb, amikor karjaimmal hadonászni kezdtem, hogy minél kisebb zökkenővel érjek talajt, pillantottam meg a leküzdésre váró akadályt, épp azon a helyen, ahol majd talpam érinteni fogja a földet, és lábbal szinte belefuródtam abba a változatos hulladékba, amit ott — talán valakinek a bosszantására — jelentékeny tömegben halmoztak föl, egészen közel a sorompóhoz, amelyről csak most vettem tudomást.

— Micsoda szerencse! Micsoda szerencse! — kiáltottam volna a legszívesebben az üres határba, ha a sorompónál föltorlódva nem várakozik a gyászmenet, s előtte már így is épp elég nagy föltűnést kelthetett hosszú röppályám, szinte elnémította őket, csupán tágra nyitott szemmel meredtek rám, majd hallottam, hogy fojtott hangon azt mondta közülük valaki:

— Az istállóját...

De én ekkorra már benne voltam a szemétben, lágy, biztonságos környezetben, mivel a keményebb darabokat, kerítésdárdákat és palackokat előzőleg már bizonyára kiválogatták a halomból, csakígy a törött téglákat és betonlapokat, és csupán egy puha, alaktalan massa maradt

hátra, amit száraz habarcs és meszes homok tett kissé csikorgóssá: ezt éreztem a fogam alatt, mialatt mindegyre köpködve szerettem volna mosolyt torzítani a fejemre.

— Bitón vasnyárs! — káromkodtam el magamat jobb híján, illetve említettem föl a nevből képezhető egy esetleges anagrammát, mert ennyire zavarban voltam, hiába szoktam meg a közönség előtt való szereplést, a helyzetkomikum ezernyi csalafintaságát, ez, ami most szakadt rám, nem mesterségesen illuzionált valami volt, egy biztosan föl-épített szituáció végkifejlete, mivel engemet is meglepetésszerűen ért ez az egész, nem kifejezetten erre a helyre vágytam, és most egyszerűen illendőségből kászálódnom kellett, habár inkább némi mozdulatlanságra lett volna szükségem, hogy terebélyesebben áttekinthessem újdonság szerencsémét.

— Aztán megütötte-e magát? — lábalt át a süppedező szeméten egy testes hölgy, magas sarkú fekete cipőben, derékban kissé megdőlve, hogy sikerüljön megőriznie egyensúlyát a bizonytalan terepen. Csupán a meg-meglibbenő szoknyájára láttam rá, meg hogy a harisnyáján egy szem föl-felé kezdett szaladni, ezt vettem észre, bizonyára eltépte a szálát valami tövis, és csodára nem érezte az egészet, pedig már jól föliramodhatott az a szem, pillantásommal már nem is voltam képes követni.

— Hát elég jól — válaszoltam —, vagyis nem nagyon — mert mi más mondhattam volna?

— Maga tulajdonképpen kiesett? — kérdezte, miután körüljárt és minden oldalról kedvére szemügyre vett. — Nem volna csoda, mert sok felelőtlen ember mászkál manapság mindenfelé, és örökösen nyitva hagyják az ajtókat...

— Én önszántamból ugrottam ki — mondtam —, pontosabban valami kényszertől hajtvá. Megmagyarázhatatlan okokból épp e helyen kellett földet érnem.

Ekkorra azonban már többen is odajöttek, és én nagyon jól kezdtem magam beleélni a helyzetembe, hogy ily nagy figyelmességgel viszonyulnak hozzám, ennyire fontos lettem itt hirtelen — hiszen nem is vágytam én sohasem másra!

De azután valahogy nem terelődött már rám a szó, hanem ezek az utóbb érkező emberek kizárólag az asszonysággal kezdtek foglalkozni, a gyöngédnek mondhatónál valamennyivel erőlyesebben szorongatták a felső karját, és közrefogva ügyesen visszafelé irányították, miközben a jelzőhang kongatása közepette a sorompó a magasba emelkedett, és az iménti torlódás ismét hosszan elnyúló menetté rendeződött, és egyáltalán nem azzá a derfús ezüst szalaggá.

— Hé! Hé! — kiáltottam ekkor utánuk, és kurjantásomat leginkább az asszonyságnak szántam —, a harisnyája!

Csodálkozva és némán fordultak felém, ahogy ott támaszkodtam a könyökömön, valami kísérteties fény áradását érezve, felfokozott cil-

lagfényét, amely a magasságokból vetült rám, vagy éppen a tekintetük delejezett meg: — A harisnyája! — mondtam még egyszer —, fölszaladt rajta a szem!

A karjukon az asszonyság ekkor valóban elkezdte nézegetni a harisnyáját, mintha valami tánclepet gyakorolna be, emelgette hol az egyik, hol a másik lábát, de sehogyan sem találta, hol szakadt el a szál.

— Egészen helyes fiatalember — mondta ekkor, és mentek vissza az útestre, én pedig, számot vetve mindezzel, most, odakinn a simatetőn, nos, igen, alaposan megváltozott az idő, a fecskék már reggel óta készülődnek, útra szánták magukat, úgyhogy most még csak gyakorolják az univerzumot, leendő világegyetemi tanárok, én pedig mindegyre ácsorgok itt, gatyában, akár egy úszóbajnok, meg szemüvegben, a tulajdon szomszédomként, másmilyen szemétkben, egészen esszenciálisban, eredendőben, a mindinkább távolodó menet pedig átvág a vasúton, miközben még nézek utána egy darabig, mintha valami közöm volna hozzá, innen vagy onnan nézve, mindegy; örökké csak ezek a szomorú dolgok!

— Semmi sem múlik el nyomtalanul, Mácsás — szólok hátra —, főleg, ha az ember egyszer karót nyelt . . .

Néha ugyanis egészen közelre juthatnék egy általános megoldáshoz, ha nem a magam életét viselném, de ennek sehogyan sem találok azt a klasszikus szagját, ezt már alighanem idejében fertőtlenítették. Pedig a fertő! Mert oda vágytam én mindig! Úlni nyakig a langyos fertőben! Ekként üdvözülni!

Mácsás viszont nem reagál a hangomra, a sakktabla szélén ül, mintha komoly és hatékony lépést fontolgatna, amellyel majd megingatja két, a helyéről még elmozdíthatlan bástyámat, Mácsás a világos, én meg a sötét vagyok, a sötét huszár! — jut eszembe a bábszínház, jó 35 évvel korábbi: ha valóban fa vagyok, akkor már rég kivesztem volna, mert miféle fája lehet az a jó istennek, amely ily hosszú ideig eltudná viselni az itteni talajt? Vagy éghajlatot?

— Mácsás! — kiáltok rá hangosabban, mire fölemeli bóbítás fejét —, a fene a rangodat!

Különösebb hatást a szitkozódással sem érek el nála, azonkívül, hogy kissé megemelinti mindkét szárnyát, és ügyesen végigcsorgatja szürke váladékával a tábla peremét, hát még ez a dög madár is odaszart, csak mivel törölhetném le vagy föl, örökösen mégsem takaríthatok utána, férfi létemre, amikor igencsak önérzetes vagyok, közrejátszhat ebben a neveltetésem meg miegymás . . .

Haragosan fordítom el a fejemet Mácsástól, és inkább a kibontakozni kezdő szellőre figyelek: évek óta élek itt a simatetőn, és az időjárásnak még semmiféle változását nem mulasztottam el szemügyre venni, kár azonban, hogy nem készíték róla följegyzéseket, idővel talán a türelmem révén jeles meteorológussá küzdhetném föl magamat, esetleg csil-

lagjóssá, híven sarlatán természetemhez. Oly elragadtatottan bámulok a messzeségbe, mint aki a veszét érzi, kancsalító távcsövön keresztül igyekszem meglelni az égbolt falán Szenttamás tornyait, de mintha Mácsás a mindenséget is végigfolyatta volna, annyira szürkék a lencsék, ám nehogy megszólaljon, mert igazán rettegek a nyelvtől.

De, ó, madaram, ha egyszer elkaplak, és kitekerem a nyakadat, véreddel spriccelve tele szőrtelen mellkasom! Hogy végre a külsőségekben is megmutatkozzon heves férfiasságom, amely kenyerének a héját rági-csálom...

Ingatom még egy kicsikét a szélben a nagy fejemet, miközben, akár-csak egy hulla, megérzem, hogy a lábujjam körmei belenőnek az elevenbe, hamarosan kénytelen leszek még egy évgyűrűt lekanyarítani lábamból a körömollóval, orcátlan módra elszaporodtak körültem a baljóslatú esztendők! Idejében végeznem kellene ezzel a Mácsással, mert ha így tart tovább, netán még túl is él... Nagy bajok vannak itt kialakulóban, sőt, föltornyosulóban, ha az eleven tulajdona képes lesz túlélni az eleven embert!

Elindulok valami törőrongyért, mintha megint a bábszínházban lennék, és valakinek a közönség előtt való bemutatkozást megelőzően folya az orra vagy a nyála, és most sorsának Veronika-kendőjében meg kellene törölnöm orcáját, hogy rajta maradjon a ragacsos lenyomat, amit utóbb majd bármikor a képébe nyomhatok, mint a róla alkotott ítéletemet, vagy csak épp ekként nyilvánítva véleményt, amennyiben túlzottnak találnám a megfenyítését; csakhogy ezt a madarat én hiába legyintem meg a kendővel, mert fölrebben ugyan, de nyomban a fejem búbjára akar telepedni, koszos, éles karmait belevájva a fejbőrömbébe, majd csápol a hajszálaim közt, mintha tetves lennék — vagyis hát eléggé elhanyagoltam magamat az utóbbi időben, úgyhogy nem is szívesen fogadnék így látogatót, nem szenvedhetem, ha mások hozakodnak elő a tényállással.

Egyelőre még sikerül megőriznem töretlenül a csöndet, akár valami jégtömböt vagy jéglapot egy terjedelmes felszínen, nem mintha föl szándékoznék szívódni bele az én zajos természetemmel, hogy össze-meg szétzúzzam, elvékonyuló hangon sikongatva csákányozzam, zenebonát csapjak benne, összhangban a tárgyakhoz való hűtlenségemmel, törjek-zúzzak a konyhai edények között — hogy megkedveltem én a konyhát! Újabban kizárólag ez a kedvenc tartózkodási helyem! Az a sokféle árnyalatú sötétvörös meg zöld kotyvalék, meg ezeknek is a sárgán és lilásan kicsapódó üledéke, hogy ez már szinte szellemi táplálékom! Nem a satnya testemet építem velük! Azután az éles gőzök, amelyek hólyagot húznak a bőrön! Olykor már alig-alig sikerül kitépnem magamat szorításukból... Ezekből is lett Mácsás tolla véglegesen acélkék meg céklaszínű — hanem hogy mit ki nem bír ez a madár! Egyedül csak ezért nem semmisítettem még meg az agyvelejét, pedig nemigen lehet

nagyobb egy borsószemnél, vagy csak találgathatok, amíg egyszer valóban is ki nem főzöm a koponyáját...

Ezek a haragvó pillanataim, ez a széltől van, amely messziről támad, az annyira ritka északi fuvalomtól, hogy néha már kénytelen vagyok elhúzódni előle, mert lúdbőrös leszek tőle, akár a megkopasztott madár, és akkor napokig drótkéfével kell kaparnom magamat, amíg nem sikerül ismét tűrhetőre kikészítenem a bőrömet, mert talán tollam nőne, ha hagynám, ahogy volt. Fittipaldi 1724-ben, átutazva a vidéken, látott tollas embereket, miként írja, s ez betegség, amit bizonyára a levegő okoz, a kigőzölgés, a máshonnan fúvó szél.

Ahogy telesodorja mindenféle hordalékkal és káprázatokkal a szememet. Irgalmatlan petéket rak a fejemben, bizonyára ettől kezdődik kergeségem.

Fittipaldi szerezsen szolgálja viszont megveszett (vagy elveszett? — eléggé homályos hely a szövegben, a kérdőjelnél egyebet biztosan nem is lehet kihámozni a sűrű fohászok burkából, azokat is szinte mozsárban kell feltörni), mindenesetre létezik valami utalás a bújdosására, amint habzó szájjal szitkokat szór, forgatja a szeme fehérjét, az emberek pedig kőhajításnyira elkerülik. E sorokat pedig föltételezhetően békés ember írta, aki nem tudja, milyen messzire hordhat a puska, úgy-hogy a puskalövésnyit hossz mértékként nem is említi, a nagyobb távolság nála „Miatyánknyi”. Ám a veszettség mellett szól egyebek között az is, hogy szövegében sok a tarka eb, elszabadultan és falkákban járnak benne világos nappal a mindenféle *canisok*, és aki útra kél, nehéz botot cipel magával (furco).

Mindenesetre van mitől tartanom a szélben, főként ha rám esteledett, és köznapi fortélyaim szinte hasznavehetetlenekké válnak, rókaszimomat fölkavarja a légáramlás, a holdsütés pedig — ha van holdvilág — megbabonáz, vagy csak egyszerűen lenyűgöz, vonzani kezdi a csontjaimat, és a fülemben kísérteties erdőzúgás kél: képzelhetni, fátlan vidéken zúgnak az erdők, és fejszecsattogás vési a tarkómat, hogy csak úgy forgácsolódik a csont, messzire vetődnek az éles, belsejükben szivacsos szilánkok, ám ha ettől jajongani kezdek, bolondnak vél, aki csak hallja, s már fut is, akár a mély vízben, hogy alig halad, s tekinget hátrafelé riadozva, hogy nem az irhájára pályázok-e netán.

A gyáva így zuhan a gyáva világba, s tűnik inkább bátornak, a bátraknál is vakmerőbbnek, csak azért, mert nyüszít és kínjában vicsofít, amiben a felcsapó riadalom azt látja, hogy mindenkinél elszántabb harcra is kész akár.

Ugyanígy nyüszítettem ott, a szeméthalomban, arccal a trágyában, amely tiszta kezemet is befogta, beleragadt a tenyerembe, mintha valami örök időkre szólót szeretnék megformálni belőle, pedig csak keresztülsajtolódott az ujjaim között a drága komposzt, mivel a hovatartozásom földidézése céljából szinte belső fizikai erővel dúltam az agya-

mat, hogy belevörösödtem, és a szemem is kiguvadt — csupán a tajték hiányzott még a számról; hanem ide sehogyan sem tartozhattam, mivel korábról is voltak már a hovatarozással kapcsolatos tapasztalataim, a menet pedig tovahaladt, már átkelt a vasúton, már a halottaskocsi kipufogógáza is elszlott a levegőben, mivel a töltésoldalból kialakított emelkedő leküzdése határozottabb nekifutást igényelt, én pedig bámultam utánuk, hogy ne mondjam, könnyes szemmel, mint aki lemarad valami lényeges eseményről.

Ekkor jött oda hozzám az a szinte kívülállóként szemmel tartott kalapos ember, de ugyanúgy födetlen fővel, ahogyan nemrég a menet végén kallódott, még mindig hátrakulcsolt kézzel, mintha keze bilincshebe volna verve, s akként lökött meg a bakancsa orrával, mintha valami értéktelen holmira bukkant volna, amit félig betakart az elszáradt gyom, s most egyszeriben kíváncsi lett a másik felére is, én pedig sürgető rúgása nyomán átfordultam az ellenkező oldalamra.

— Ön, ha jól látom, szenved — nézett rám közömbös képpel, de nyoma sem volt benne az együttérzésnek, sőt, mindent egybevetve semmiféle érzés sem ütközött ki nem az arcán, hanem az egész testtartásán sem. — Valami kényelmetlen kis féreg lehet — állapította meg rólam a fülem hallatára, és ügyet sem vetett arra, hogy én hallom-e; nemigen szokhatott ahhoz, hogy másoknak is lehessen véleménye, főleg nem akkor, amikor neki magának van, vagy egyszerűen a kicsire már nem adott. Az égbolt alatt kocsi közeledett, jókora távolságból követte a menetet, és illendő lassúsággal, akár a halál, s ez a jóságos ember intett neki, anélkül, hogy feléje fordulna, vagy a szemét levette volna rólam: meglátszott rajta, hogy útközben szokása minden vackot összeszedni.

„Ha a lábába harapnék most” — arra gondoltam, de mennyire sajnójának utána rettenetes állapotban levő fogaim, habár a vérét biztosan megmérgezné a marásom: így elmélkedtem, mivel semmiképpen sem akartam a fogságába kerülni.

Hogy odavettesen a kocsisával, akár egy fahasábot, a lába elé a kocsiderékba, azzal a kocsisal, akinek a koponyacsontjában a járatok különböző útvonalakat jelölnek, mint valami színes térképen, kékeket meg vöröseket, az erek vagy az utak fontosságától függően, s neki ugyan mindegy, merre jár, mert mintha csak a testében kiképzett járatokat ellenőrizné: meg a kocsis a tulajdon fejében, ez a más szolgálatába szegődött szökött csontváz, s az elágazásoknál, ahol valaha vér folyt, hujogtat, elragadja tulajdon egykori vérenek sodra, csak a lova várakozik, jókora távolságra, a miatyánknál is hosszabb imányira, de engem nem keríthet a hatalmába ez a gonosz, maradt még kevés időm arra, hogy elfussak a közeléből.

— Hajcihó! — kiáltottam a látszólag megbilincseltre, mielőtt a kocsisa odaérkezett volna, mert így magányosan igen tehetetlennek lát-

tam, s talpra szökve még gúnyolódni is próbáltam vele, vagyis meghajtottam magamat feléje, ám ügyeltem arra, hogy el ne kaphassa a sujtásos mentémet. Ezt követően pedig futásra fogtam a dolgot a rossz terepen, hát ha valami kényszerített, hogy épp itt vessem ki magamat a vonatból, akkor most kényszerítsen sebes rohanásra is, hogy el ne csípijen az a halál, akinek még csak a zihálását sem hallottam, pedig igencsak a közelemben járt, én meg már majdhogy meg nem fulladtam, nem volt tovább semmiféle üteme sem a lélegzésemnek, kizárólag csak a belégzés érdekelt, akár egy léggömböt, és mást sem éreztem, minthogy a halál a sarkamban jár, kimondottan éreztem a szelét, nagy szelet kavart, amikor kibújt a köpönyegéből, és igyekezett rám hajítani, hogy majd azzal ejt el vagy terít le, akár valami futómadarat.

Láttam is a fejem fölött a köpeny peremét az alkonyatban, váratlan csillagos égboltként; hogy csupán az éjszakában eszmélek majd föl, amikor már késő lesz, nemcsak az időt, hanem magamat illetően is, egyáltalán, egy kései idő köszönt nemcsak énrám, hanem mindannyiunkra — ez némileg mégiscsak nyugtalanított: hiszen én képtelen vagyok alkalmazkodni, alakoskodni igen, de az bármikor a visszájára fordulhat, és aligha vonhatom ki magamat alóla, habár jobban tettem volna, ha megálllok, és hagyom magam cipeltetni, s közben hangosan nyögök meg sóhajtozok, ördög a cafrangos kocsisába, hogy mennyire rám ijesztett! Meg az a másik is, aki szurkol neki!

Különben sem először fordult elő velem, hogy megadtam magamat a sorsomnak, s valaki magával vonzol, mintha én lennék a végzete, miközben még okoskodik is, s nyösztet, hogy helyeseljek neki, az én elismerésemért eped!

— Még elfutott volna, ha hagyjuk — rikkantotta most a szemétrakásról védnököm, és az alkonyatban megcsillant a különös, holdfényű képe, mint valami ezüstveret vagy képmás egy régi pénzről, amilyen nem emlékszem, hogy megfordult volna a kezemben.

Illetve egyáltalán megfordult-e komolyabb pénzdarab az én kezemben, mivel én csak fejben szoktam összeszámolni a vagyonomat, nem tartom szükségesnek, hogy meg is érintsem, mindahányszor beértem az eszmei értékkel, s ebből igyekeztem félretenni a nehezebb napokra, amelyeket szakadatlanul vártam, habár sohasem érkeztek el, mert mindig épp elég nehéz napokat éltem ebben a sujtásos dolmányban, mintha a ruhámra fércelve viseltem volna a csontvázamat.

— Hová hajítsam? — kérdezte a közönyös kocsis, akinek a szívét mintha semmi sem rendíthette volna meg, nagy léptekkel járt, mintha orvoshoz sietne velem, a rángatózó nyavalyatoróssal, aki a tetejébe még nyög és visítozik is.

— Az ülés alá. Van ott egy nagy zsák, abba — utasította a jólelkű.

— Megkössem a kezét?

— Elég lesz csak a zsák száját bekötni — nevetett rajtam jótevőm, és vele nevetett szolgálatkészen a goromba kocsis is, és ez a poltron viselkedése nyomban lenyűgözött, mondhatnám, hogy igen megnyerőnek találtam.

Morál és demorál! S ha én itt most leengedem a taknyomat, vajon mi lesz?

Zsákban fogom végezni! Valahol majd vízbe vetnek, akár a rühös kutyát... Levisz ez a halál a mély kanálisra, és ott rendez nekem tengerésztemetést az én fájdalmas részvételemmel, Neptunusra mondom! Tévelygésem egyszermind véget érnek?

Ámbár még mindig jobb ily rokonszenves ember akaratából pusztulni, akinek jelleme akár a meztelen csiga, mert mégiscsak marad utánunk valami nyom: a csiga világító nyála, mintha nyomjelző golyót röptenének az ember fenekébe...

Oh, nyomjelző halálom — ez volt az első gondolatom tágas és mén-taszagú új rejtekemen, mintha máris befalt volna egy hihetetlenül terjedelmes tarisznyarák, habár az én szám lett tele jutaszálakkal, s ez a déltengeri vonatkozás már-már dalra fakasztott, habár igazából egyetlen nótát sem ismertem, csak olyan bábszínházi izét, örömodát, hogy „Zenekar, trotty, trotty!” — de erre mégsem zendíthettem rá egy bekötözött szájú zsákban.

— Szívós jószág ez — közölte a kocsis a jótevőmmel —, nem esik baja, csak tessék itt a lábánál tartani...

— Így már nem lesz kedve futkározni — jelentette ki a jólelkű, és én úgy éreztem, hogy a hangjából ömlik a nikkel vagy legalább a csillogása, mert ki hallott volna másképp egy pénzermére vert fejet megszólalni, mint ércscsengést utánozó hangon.

Kedvem valóban lelohadt, de erősen kezdtem a zsák szájára meg a rajta levő hurokra gondolni, hiszen a zsinegről el tudom távolítani a csomót, csak kemény és elszánt gondolat kell hozzá.

De itt, a jótevőm széjjelvetett lába között, akárcsak az árva tilinkója, hogyan tudnék én egy madzag hosszára vagy a két végére koncentrálni? Legföljebb a sarkát köthetném vele hátra, de attól még nem szabadulnék ki a méntaillatból.

A kocsis bizonyára elől ült, a védnököm pedig hátul, lábát a mellkasomra nyugtatva, és útközben azt vitatták meg, miként pótolhatnák a rám vesztegetett idejüket.

— Hajthatna, kérem szépen, gyorsabban is — jegyezte meg, miközben lábával türelmetlen taktust dobolt a fejem mellett a kocsi deszkáján. — Egyáltalán, nógatja maga, fiam, azt a mént? Noszogassa már kissé!

— Minek, úgymint időben érkezünk; még lesántul ezen a rossz úton — bizalmaskodott a kocsis.

— Azt én mondom meg, hogy hová és mikor érkezünk, tessék ezt

A SEMEJDONSON.

←→ malyak 1986.

megjegyezni! — fortyant fel a védnököm olyan elvékonyuló hangon — ha ezt így, látatlanból is mondhatom —, mint a folyosó kövén mind gyorsabban pergő pénzdarab fokozatosan elhaló csengése. — Rőfölje már össze azt a gyeplőt, a szentségét magának!

„Jó irányba indul utazásunk” — gondoltam —, „ettől jobb fordulatot nem is vehetett volna.” Csupán arra vártam, milyen ékesszólás fakad majd most a kocsis jelleméből?

— Tetszik látni, hogy még csak a temetőkapunál járnak! Mire kirámolják a tisztelt hóttat, kitoljuk a kocsirúddal a szemüket — áradozott ez a szolgálásra termett lélek.

— De már sötétedik, fiam, hát ezért mondom, hogy iparkodjon — mondta neki békülékenyebben jótevőm, miközben a kátyúkban zötykölődő kocsin a fejem ide-oda vetődött, s attól tartottam, hogy a doboló cipőtálpával még odacsípi a fületem.

A kocsis suhogtatta egy kicsikét az ostorát, majd nagy hógatással megállt, sejtelmem sem volt, hogy hol, majd magabiztosan kijelentette:

— Innen már gyalog is oda tetszik találni... — zümmögte orrhangon, a „hótnak” kijáró tisztelettel ez a halál, a homlokürege vagy a teljes koponyája hangszekrény volt, rezonált vele az egész kocsi, még a belsőfülemben is bizsergett tőle a lé, sőt tán a koci vasalása is megzendült bele, önmaguktól gördülésre készültek a kerekek fájára húzott ráfok, az ülésekre feszített borjúbőr pedig dobolt, mintha kőzárpor hullana ránk az égből, vagy csupán a hangja, hogy mindenesetre tisztában legyünk a szándékkal...

— Terembura! — aligha állapíthattam meg mást, és két szemem kancsítani kezdett, mintha a zsák száján a zsinór két végét ragadnám meg vele, hogy belülről is szinte kettéhasadtam, hogy két egészre-e vagy csupán két összetartozó felerészre, amely adott pillanatban más és más síkot képes érzekelni, ez bizonytalan volt, legalább annyira, mint létem a méntászsákban, amíg nem engedett rajta a hurok, de utána a bogozásától minden ismét egybegabalyodott, és már szinte sajnáltam, hogy nem érzem magamat tovább önmagamtól is részben különállónak — ha más nem, hát a társaság, az mindenképpen megérte volna a szétosztást egyszerre két csodára.

— Ugrifüles! — nyilvánítottam ki véleményemet a bakon ülő halálnak, és jól fejbe csaptam a méntaszagú zsákkal, ha lett volna időm, bizonyára rá is húzom, de így csak leugrottam a kocsiról, és szerencsére már egészen sötét volt, úgyhogy eltűntem előle a sötétségben — kiáltozott még, meg zengette utánam a fej hangját, de ez már nem az a régi volt, ez már nem hatott, ha egyszer nem voltam a közelében: erőlködött csak üresben.

— Gyere, adok valamit — ígérte, hogyha netán megszólalok vagy vitába szállok vele, elindulhasson a hangom után. Ha legalább a zsákot magammal hozom, hogy ne legyen zsákja!

Azonban nem válaszoltam, hanem elsettenkedtem a temető már alig szürkélő fala mellett, hogy lássam, mi megy végbe odabenn, és, egyáltalán, közelebbi értesüléseket szerezzek arról, hogy van-e föltámadás.

De csak azt láthattam, hogy azok odabenn gyertyaszónál meg lámpánál mesterkedtek, és nem is tűnt olyannak, mintha valakit temetnének, hanem ellenkezőleg, épp kihantolni igyekeznének a megboldogultat, szerszámok vasa pendült a gyér fényben, ásolapát paskolta a nedves föld felületét az őszi, nyirkos időben, szaglott a rothadt avar, hogy mindenszentek napján sem különben: volt annyira idilli ez a temetés, mint egy lendületes sírrablás, tekintve, hogy én alaposan elkéshettem, mert egyetlenegy szó sem hangzott el közben, csak a néma, nekife-szült fújtarás szállt, akár az ügető ló belülről zuhogó testéből, vagyis még csak az hiányzott innen, hogy nekiszabaduljanak az én lovaim, és kezdjenek átugrálni a téglafalon...

Tenyeremet igencsak érdesnek éreztem a rászáradt sártól, olyan volt, mintha elázott rögöket szórtam volna két marékkal az elhunyt koporsójára, nem csekély föltűnést keltve e bőkezűségemmel — képzelhető tehát, mennyire képes az agyamra menni a halál —, és most hirtelen kezdet kellett mosnom, vagyis előbb a szaglásomra hagyatkozva vizet kellett találnom, a tyúkvakságom ellenére, amely olyan fokú volt már, mintha kicsípte volna a kakas a szememet.

Mivel azonban a gyülekezetet mégiscsak ki tudtam venni a füstös fényben, szerettem volna megvárni, hogy munkájukat bevégezve, felzengjen énekük, akár a dalos pacsirtáké, hogy az én lelkem is hadd épüljön végre, ám amint befejezték a hantolást, lámpáikat tovacipelve egyszerűen hátat fordítottak művüknek, úgyhogy máris mehettem vizet keresni.

Találtam is a temetőárokban olyan jó bokáig érőt, talán a holtak mosdóvize volt ez, ide öntözték vagy folyatták, de mivel más vízre nem volt kilátásom, nekiláttam alaposan megtisztálkodni benne; innen voltak később a sár nyomai tenyerem rovátkáiban. Megmostam az arcomat is, meg a szememet is, és elindultam vissza a kocsihoz, azzal, hogy útközben majdcsak megszáradok. Hogyan is juthattam volna távolabb e helytől kocsni nélkül?

Különben is ők hoztak ide, hát most gondoskodjanak elszállítatásomról is! A két dongalábamon én a magam erejéből ugyan nem jutnék valami messzire; az igaz ugyan, hogy futottam előlük, de végül is nem álltam-e meg? A többi már nem énrám tartozik...

Bandukoltam visszafelé a magas szárú és dércsípéstől elnyálkásodott gyom közt, abba az irányba, amerre a kocsi sejtettem, ahonnan oly szeleburdi módra elszaladtam, talán még meg is bántottam azt a kocsi — hát jobb lenne elfelejteni azt, ami történt... meg bizonyára van annyira nemes lélek, hogy túlteszi magát az egészen; habár eddig csu-

pán a jellemét sikerült kissé behatóbban megtapasztalnom, és az is mennyire rokon az enyémmel!

Egy rokon lélek! Egy valódi cimbora! Egy társ! Testvér! Ugyanarról a tőről metszettek bennünket!

Tévelyegve a sötétben mekkora szeretettel gondoltam rá máris!

Csak odataláljak valamiképpen — ez volt most a legfontosabb, megjeljem e nemes barátomat, s üdvözölhessem, miként hosszú távollét után szokás!

Megölelhessem végre! — ragadott magával képzelgésem, ez a belülről kivájt tök.

És pusztá szándékomra hagyatkozva megtaláltam a sötétben a kocsit, és észrevétlenül sikerült is föltelepednem az ülésre, az én súlyom ugyan nem billentette ki nyugvó állapotából, és a sötétben ki is tudtam venni a barátom széles hátát, aki azzal szórakozott, hogy az ostorát maga előtt lengette: időtöltésnek, úgy látszik, ez sem volt rossz a számára. Ezt követően csak védnököm érkezésére vártunk, mint két különálló akarat, ő elől, én hátul, ő balról, én meg jobb felől, ősi szabály szerint, ha valaki ért valamennyit is a kocsikhoz: a mentászsák összehajtogatva feküdt a lábamnál — helyesebben teszük, ha malacot vesznek bele.

Nemigen mertem fészkelődni újonnan kivívott helyemen, ezt a változást inkább jóindulatú meglepetésnek szántam védnököm számára: hogy fölszissen majd, ha meglátja bátorító tekintetemet!

A lámpák fényét már ki tudtam venni, ahogy imbolyogtak kifelé a sötétségből, csupa acetilénláng meg kormos viharlámpa-cilinder, csupa lidércfény, és harciasan közeledtek kocsink felé, talán azért, hogy mindannyian felszálljanak rá, hiszen másik kocsi nem volt és nem is érkezett, s máris kezdek félteni a helyemet: talán mégis okosabban teszem, ha a zsákban maradok, hanem akkor mennyire megtaposnának! Csak a sok hegyes cipősarok! Meg az a visongás, ahogy belém mélyednek! Jobb lenne elfutni innen...

De annak az örökös futásnak is mi hasznát vettem eddig? Amikor szívem szerint jobban kedvelem az emberek közelségét, a sok fölületes locsogást. Mindahányszor egészen kényelmesen tudtam másra gondolni, mialatt felém fordulva magyaráztak. És miket magyaráztak! Nagyjából azt, hogy a legokosabb lesz, ha odébbállok, ám én sohasem értettem a szóból. Jelenlegi helyzetem is csak egy eset lenne a még következők közül?

Mégis nyugton maradtam, és vártam a sok perzselő fény közeledtét: — ha majd ezek mind a szemembe világítanak! — rettegettem, mert addig még semmit sem olvastam Senecából, ha legalább ismerem a Luciliusnak írt epistolákat! De így jár, aki buta marad, szakadatlanul azon rágódik, hogy bután vész...

A fények azonban még el sem jutottak a kocsinkig, amikor éreztem

hogy a kocsi megbillen, mégpedig védnököm testsúlya alatt, akinek föl sem tűnt, hogy lábánál üres a zsák, csak hallgatott, magába merülten.

— Mondja meg, kérem, hát van ennek értelme? — kérdeztem ekkor tőle, egészen az ülés sarkába húzódva, nehogy közelségem megzavarja ünnepélyes komorságát.

— Minek, ha szabadna tudnom? — kérdezte hirtelen érdeklődéssel, de természetesen véve jelenlétemet.

— Hát ennek az egésznek — tártam szét a kezemet.

— Kötve hiszem — mondta erre, és már ekkor sejtettem, hogy alighanem két malomban őrlünk.

Én ugyanis a magam szakadatlan ijedtségére gondoltam, boldogtalan riadózásaimra, ő pedig, úgy tűnt akkor, az ember teljességgel céltalan életére, amely, akár a katonakondér, ha leemelik róla a födelet, mindahányszor üres és üres és üres...

Hát ezzel az ürességgel bajlódott ő, én meg viszont a könyörtelen tömítettséggel, pedig nem énbélem sulykoltak többet, hanem — még a látszat is kétségtelenül ez volt — őbelé. A nehézkedés legalább tízszere volt az enyémenek.

A százszorosa.

„Ilyenek vállal nyugodhat a világ” — képzeltem el —, „ők a támasz, és kezükben a boldogulásunk”...

Az enyém ugyanis ebben a pillanatban alighanem az ő kezében volt, meg a szintén részvételtjes kocsisában is, aki vagy nem volt hajlandó tudomást venni a jelenlétemről, vagy összetévesztett valaki mással, pedig csak a vak nem látta, hogy ki vagyok; ettől eltekintve szót sem ejtett a közöttünk lezajlott incidensről, de lehetséges az is, hogy a zsákból való szabadulással beléje fagyasztottam a lelket. Az a kancsításom mindenképpen tökéletesre sikeredett! Ha egyszer így merednék rá, a szájában fölcserélődne tekintetemről az alsó meg a felső odvas fogsora!

A ló még megvolt, a lovat még nem riasztottam el, ott ácsorgott a kocsi előtt, szinte hosszú, világos szőre nőtt már a közönyösségtől és a fásultságtól, olyasformán, ahogy kisvárosi kocsmák táján látni a lovakat a tél beálltakor, késő este, fejük fölött, az újhold sarlójával, ám utunkban erről nem ejtettem szót, ezeknek mély volt a füle, nem olyan könnyen hatol bele a hangom, mintha pocsolyának vágnék neki, csak úgy, közönségesen, gumicsizmában — ide mondanivaló kellett, jelentés, magasabb szint, hogy az ember lába szinte már ne is érje a földet, hogy ne mondjam: költészet! Ha értettem volna hozzá!

Ugyanígy szállítottak már egy ízben kocsin, és akkori útítársam is éppilyen hallgatag volt; magam is kimért és távolságtartó embert alakítottam nagy odaadással:

Ködön mentünk át, őszi vagy tavaszi ködön-e, a nyirkossága és a súlyossága inkább őszi-re vallott volna, hiányzott belőle a tavaszi köd

könnyedsége, lebbenékenysége, elsőkülő pász mája és, természetesen, illata, inkább a hó szagával kecsgetetett, alkoholos volt és zúzmarás állagú, a bukéja megült az ember nyelvén, és csupán a kocsink haladt benne, a kalap pedig inkább a ló fejére illet volna, mintsem a kocsiséra, akinek útitársam kiharancsolta a szájából a pipát:

— Micsoda gazzal tömik meg, tyúkszeméttel, mit el nem égetnének benne! — méltatlankodott, és hajtotta arca elől a füstöt, amely ott sem volt, de az mégis nyilvánvaló volt, hogy kifinomult és túlérzékeny ember.

— Szivar kéne a szájába, illatosított — jegyeztem meg erre —, annak nem vágna annyira a füstje.

— Egy fasz a seggébe — fészkelődött indulatosan az útitárs —, már elnézést... Különben is az én kocsisom, és nem az öné, ha megbocsát — hangsúlyozta a tagozódást, ami itt négyünk között fennállt, ha a lovat is számítjuk.

— Önnek föltétlenül igaza van — jelentettem ki nagy hévvel —, meg én különben sem dohányzom. De ha nem sértem meg, leküzdhetetlen vágyat érzek, hogy rágyújtsak...

Én mondtam ezt, az ujjamon azzal a gyűrűvel, amelybe a szántóvasat meg a gerlét vésték, megfontoltan és körültekintően mondtam, tisztában azzal, hogy óhajomnak következményei lehetnek, és leparancsolhatnak a kocsiról, s ha nem mutatok valami nagy hajlandóságot a leszállásra, akkor majd a kocsis cibál le — hát így valahogy megy ez a világ, a kérdésünk nélkül, és ne pofázz közbe szakadatlanul, Mácsás!

Író tollat fogok tépni magamnak a püspöklila farkából! Acélkék madár!

— Mennyire megvetlek! — förmedtem rá, mint magammal okosabbra, és ráborítottam a mosogatódézsát, hogy érezze át a fölhánytorgatott helyzetet.

Én pedig igyekeztem időt szakítani magamnak, úgy téve, mintha tovább kortyolnám az italomat ott, megfordulva a bőrömben, és mindvégig akként érezve magam, mint aki „gyün oszt mén”, egy vicikvacakos, igyekezvén elsütni áruját, nyilvánvalóan önmagát, de itt aztán kurac, kelendőség! — ezek alighanem kizárólag az egymás közötti viszonyulásukat építik és fejlesztik, tágítják, miként a tulajdon fejüket tágítják: itt rám fog törni a vihar, akár egy bibliai kőgörgeteg, egy záporpatak, amelyik már nyargal is a pocakom felé, rám háramlik, mivel mindenfajta latolgatást követően mégiscsak kívülálló vagyok, levél, amelyet a szél hajt, és semmi köze a törzsökhöz; jaj, megpróbáltatik most fejem keménysége, jaj, be fogják fakasztani a fejemet, s ebben a legkényelmetlenebb az, hogy föltétlenül itt és most, nincs most már halogatás!

Akinek a létállapota szolgálja, az rám ront, mert magam nem va-

gyok szolgál, pedig nyugodtan szolgálhatnék, a fene a jó dolgomat, mint mindenki ahogy szolgál: talán följebbvaló vagyok? Mit dugdosok ott, a hátam mögött? A gyűrűmet? Honnan a gyűrűm? — Pedig pusztán védekezésre emelném a kezemet... Már magam sem igen tudok ezen eligazodni, hiszen lehetetlen, hogy mindenhez háttal álljak! De majd egyenesre kalapálnak engem! Szembefordítanak! Térdre kényszerítenek! Négykézlábra! De mi hasznuk ebből? Így szándékoznak igazolást szerezni a szolgálásukra és elégtételt is egyben a szolgálásukért?

Vagy egyszerűen csak a gyűrűmet akarják, mert látták, és föltételezhető rólam, hogy védelmezni fogom? A szántóvasat nem, a gerle meg nem szorul védelemre, a gerle elröpi, és akkor úgy tűnik, hogy nincs tovább.

Most azonban még nem tartunk ott, csupán Mácsás verdesi szárnyával a mosogatódézsa belsejét, undorító hangja van ennek a műanyag sajtárnak, még a fény is keresztülszüremlik rajta, megpróbálom majd egyszer a fejemre borítani, ugyan milyen világra látnék úgy? Homályos, zöld színű égbolt, odakinn, a simatetőn bizonyára a kékség is keresztülsugárzana rajta; valamiféle szeszínű félig éjszaka és félig nap, valóság is, meg nem is, vagyis mindkettőnek a fordítottja, de lehetséges, hogy ez mégis eredményezne bizonyos szembenézést — de mivel? — és utánafordulást — de minek? —, meg különben is hihetetlen, hogy mennyire hagymaszaga lett annak a madárnak, már megfogni is utálok, nemigen pepecselek rajta az utóbbi időben, egyáltalán nem oktatom, mivel úgy érzem, mindent tud: ahogy rendreutasít olykor, az már engemet is meglep, csak hol szedhette föl ezeket a manírokat, bizonyára még egy tanítója van rajtam kívül, és az utóbbi időben kizárólag csak az foglalkozik vele, hát így veszíti el az ember a nehezen megszerzett pozícióit... Almomban, vagy ha egyszerűen csak nem figyelek oda, máris a másik oktató lép működésbe, és annak a hatása alá kerül, esetleg ezt váltja ki belőle az én tanításom, ez a visszfénye, és az árnyék, amit vet, az mind énrám esik? A tulajdon szavaimmal ver fejbe, mintha azok másoké lennének?

— Engedj ki, te, propeller! — visítja, egészen szabályosan artikulálva a hangokat, hogy magam sem tudnám különben, s úgy döngeti közben a dézsa falát, hogy már kezdek biztos lenni abban, ha így folytatja, szét fogja verni a fejét.

— Ha megszánlak, legyőzöl — mondom neki —, hát nem engedlek. Majd akkor, ha erősebben érzem magam... Ha például rá tudom majd szólni magam a mosogatóásra.

De jobbnak látom nem vitatkozni egy madárral, inkább előkerítem a letaposott sarkú cipőmet, hogy magára hagyjam; az este folyamán, ha kihuny ez a keserves világosság, majd csak megszeliődül, vagy akkor jön a másik tanítója, aki ellenem sarkallja...

Mindig nagy kedvelője voltam a balsorsnak, a balszerencsének, ez tágas horizont, ebben oly nagyszerű megmártózni és elmerülni, mindig marad benne valami nyitott, valami ellentétes, ami új ízt jelent, új mozzanatot, s ahogy távozok, a sötét folyosón ismét meghallom a pohár csendülését, vékony és törékeny lehet, akár a csiga héja, esetleg a júdáspénz kiszáradt érme — már akkor is mily vigyázva vettem a kezembe, mert attól tartottam, hogy a kezem majd megremegek, nem is, egész rengés indul meg bennem, mintha magas hegyre kapaszkodtam volna föl, s itt aztán vége lenne, egyszeriben eltorlaszolódnám magam elől a kilátást, csak néznék abba az ólomszürkébe, a megolvadt királyi dináros hályogos ömlésébe, amelyről még idejekorán fölrebben a kiszegzett szárnyú sas.

Ahogy a hátam mögött elképzelttem a fekete felhőket, a fekete szelket, amely meredeken siklik le a hegyek alkonyat utáni érclapján, keresztlbukfencezik az egykor fölállított tábor drótkerítésén, mintha hattyú nyaka akadna bele röptében, és kifeslett párnaként vágódna a hátára a moréna kövein, s azután ez a haldokló csőr tépdesi, egyre csak tépdesi a zubbonyom ujját, belesziszeg a kitátott számba, amikor a kenyérbe és a sajtba harapok: rágós ez a szél, mintha az ember valami távolságot enne, amely behálózza a hajszállakat rövidre nyírt haja tövén, miközben feje alig megkülönböztethető a morénás talaj köveitől — tulajdonképpen ezt rágtam, marcangoltam, ezt a képtelenre süttött kalácsot gyömöszöltem magamba, ebből vagy ezen kellett most élnem, a senki házán, a senki kenyérének, víz nélkül, só nélkül, és lehetőleg szó nélkül, ahol a nyelv csupán a nyelést szolgálja, és a legkevésbé anyanyelv; harsogás és ropogás, közönséges nyeldekülés a szélben, s ebből választódik ki a miatyánk és a hétszentség nyála, a keserves kis emberi szertartás a szélviharban, mielőtt bekövetkezne a test meghátrálása, és az ember elárulná hűlt helyét a mindenségben, ezen a kopár fronton, az estébe fordult fellegek gyászában, borzolt hajjal és vacogva.

Tulajdonképpen az étel érdekelt a legjobban, ebben sejlett föl előttem a megmaradás lényege, reménye, híre: a hosszú reggeliké a fák alatt, amikor fönny van a nap, és mind rövidebb árnyék vetül a fal tövébe, ám még messze a forróság, nem lebben el még az idill, nyáron legalábbis — ennyi a bőr és az érzékek tanulsága mindössze, nem volt mód mást megtanulni és máshoz szokni a szabad ég alatt, az idomulás másutt várakozott, és most egyszerre itt a hideg, benne az ember a vihar kürtőjében.

— Vezethetne ez még valahová? — érdeklődtem egy sapkás embertől, talán instruktortól, mielőtt megbirkózhattam volna ezzel a hatalmas falattal.

— Nem, fölfelé már nem érdemes menni — válaszolta tárgyilagosan, mintha helyettem tudná, hogy számomra mi az érdemes, és minek van

értéke, minek milyen hatása van rám, és csak igazgatta közben a sapkaellenzőjét. — Nem szoktak itt ilyesmivel próbálkozni — mondta végül, már-már fenyegetésszerűen, és benne volt az utasítás is, hogy maradjak nyugton.

Szedték össze a vascővekeket, és mintha döntő volna, hogy mennyi van belőlük, sorra megszámlálták őket, leltárba vették, mintha senki sem szándékozna többé leereszkedni innen.

— Jó napunk volt — vetette közbe az instruktor, dicsérte nyugtával az elmúlt napot, pedig hol járt már a nap, már a kontinensről is eltűnt, és csak a szél támadt újra hatalmas lökésekben, újra és újra kísérletet tett a térhódításra, a mélyzöld helyett zöldesszürkén, majd egészen ködszürkén, végül szinte kifehéredve, mintha a meglévő látképre egy másik képet igyekezett volna ráhúzni, ahogyan a szétterülő hideg húzna takarókat a fejére az idegen hideg ellen, a vacogás ellen, és így végül még az elképzelt formája is elmosódna a mindinkább elhatalmasodó sötétedésben — így épül ki a létezés képtelen helyzete, és egyszeriben nehéz túljárni az eszén.

És mászkálni sem igen volt tanácsos a bekerített helyen, mert egyszeriben a bakancsom alatt megindult valami váratlan csuszamodás és görgés tömege — ettől féltettem azután kezemben a poharat —, s hanyatt vágódva kerültem lejjebb és lejjebb, a hátamon csúsztam, két kezemet oldalt a magasba emelve, nehogy fölsértsem valamiben, és a nyakamat is előreszegtem, hogy a tarkóm annyira-amennyire védve legyen, és csak sokára jöttem rá, hogy fenýőtobozokon görgök lefelé egy horpaszban.

Amikor föltápázkodtam, kínos mosolyokat küldözgettem az instruktor felé, aki megint csak rántott egyet a sapkája ellenzőjén, mint aki jól végezte a dolgát, vagy épp alaposan megleckéztetett valakit, ez esetben engemet.

— Honnan kerülnek ide ezek a tobozok? — kérdeztem méltatlankodva, bár kezdetben, amikor a hátam hozzájuk verődött, azt hittem, hogy ezek is ugyanolyan kövek, akár a többi.

— Főnról — válaszolta kurtán az instruktor, de már annyira sötét volt odafönn, hogy nem volt többé kivehető, mi is lehet arrafelé, bár az én tájékozatlanságom számára elképzelhetőnek látszott, hogy ott a szél fenýveseket cibál.

— Azért vannak itt — kiáltotta valaki messzebról, a homályból, ahol mintha már senki sem tartózkodott volna —, hogy a dolgozóval legyen mivel kitörölnöd a köszvényes fenekedet. Azután az eső arrább sodorja, és tisztára mossa megint. — És nevetett hozzá, vele nevetett a sötét.

Olyasmire gondoltam, hogy soha többé nem leszek képes lemenni innen, mintha magas fára másztam volna, s a hegyében úgy érezném, hogy visszafelé már nincs fogódzóm, és vagy lezuhanok, vagy örökre

fönmaradok; attól az elképzeltől, hogy soha többé nem látok búza-földeket, egy pillanatra nagyszerűen kezdtem érezni magamat, és igyekeztem olyan eseteket fölidézni, amelyek egyáltalán nem odalenn, hanem nagyon is idefönn mentek végbe, háborús és más könyörtelen események, fojtott hangon előadva, mintha a halál most is itt settenkedne valahol a közelben, vagy hivatalos iratom lenne róla, hogy itt van, itt látták, de ebből aligha lehetne kiolvasni, hogy valójában mi játszódott le.

Attól féltem azonban, hogyha lefelé tartok majd, mindez elmúlik, rövid lesz a lelkesedésem, akárcsak az idő, ami egyszerre kiváltotta.

A fejemet olyannak éreztem, mint egy lemart, kerek, kődarabot, amely föltámad az ég alj homályában, s ahogy emeltem a kulacsomat, a csoda tudja, mit ihatott ez a fej, és ha valaki is törődik velem, nehezen szabadulhatott volna az érzéstől, hogy önmagát látja, a pillanatban vagy az idők kezdetétől, ahogy szakad rá a sötétség, ahogy kitüremlik belőle, és a többi mind éjszaka, már megfoghatatlan, már csak a várakozást hagyja, ahogyan hosszan végigömlik ezen a kozmikus lejtőn, a világ meredélyén, és szanaszét a sötétségben mindazok, akik ezt szolgálják.

Az instruktor bevacokolt a zsákjába, senkire sem vetett ügyet tovább. Az ellenzős sapkája még mindig a fején volt.

Ha reggel történetesen, amikor majd kivilágosodik, vagyis a köd gleccserként lenyomul a csúcsokról, a levegőben meg túlteng a derengés, és nem mozdul senki sem, csupán a zöldesszürke hálózások hevernek majd szinte gazdátlanul szerteszéjjel a kőomlásban, és az instruktor sapkaellenzője is akként borul arcának helyére, mintha elképzelt feje is alatta lenne, de nem ébred senki, mintha végleg és kitaróan már *mással* lenne elfoglalva, s hát mi lehetne *ez a más*, amely kizárólag az időtlenség felé mutat: emelgeti az újratámadó szél lábtól a hálózásokat, egy követ kellene talán rájuk tenni, hogy el ne sodorja.

De a lelkemben se nyugalom, se békétlenség, még csak következtést sem akarok levonni, habár kissé remeg a kezem, ha a pohárba pillantok, látom, és a térdem is remeg, érzem a folyosón, elfelé.

(Folytatjuk)